

tartom, sőt nyíltan kijelentem, hogy további használatban maradása, mikor a tanterv és utasítások szellemének igazán megfelelő, jobbnál jobb, valóban kitünő olvasókönyvek állanak rendelkezésünkre, csak kárt és veszedelmet hozhat a magyar nyelv középiskolai tanítására.

(Debreczen.)

KARDOS ALBERT.

VEGYESEK.

— Bonney G. Károlynak, a világ társ-congressus elnökének üdvözlete a chicagói congressuson.

Egyetemes nevelés barátai, különböző országok nevelői, üdvözlöm önöket a nevelésügy nemzetközi congressusán.

A nevelésügyi szakcongressusok, melyek az elmúlt nyolcz napot töltötték ki, bezárattak; most pedig a nevelés nemzetközi congressusa, melyen a nevelésügy irányzó munkakörei kívánnak megfelelően bemutatni, nyílik meg. Hogy a tizenégy congressusnak nyolczvanhat ülése, melyek ezen épületben a kijelölt idő alatt tartattak, a hozzájuk kötött várakozásnak nemcsak megfelelték, de azt túl is haladták, — el van ismerve mind azok által, a kiknek véleménynyilvánítását én hallottam. Örömeinkre szolgált a tanúsított látogatásban nyilvánuló kellemes meglepetések egész sorozata, a mutatott érdek és a tárgyalások magas színvonalra. A feljegyzésre legnagyobb mértékben méltó a békének és haladásnak azon szelleme, mely a lehető legnagyobb mértékben uralkodott. Kiváló nevelők, sok országból, úgy találkoztak, mint régi barátok, hogy a közös érdeket és czélt fontolórra vegyék.

Ha a szakcongressusok is ily kielégítők voltak, mit várhatunk a nevelés nemzetközi congressusától, melyben az egész részt kíván venni tizenöt külön munkakört felölelő congressusával, egy programot terjesztvén elő negyvenhét üléssel?

Az 1893. évi világcgressus eredeti hirdetése 1889 szeptemberben bocsáttatott ki, befoglalva a többi tárgyak közé a «nevelési rendszereket, azok előnyeit és hiányait és azon eszközöket, melyek által azok a rendkívüli növekedéshez, az ismeret minden körében, legjobban alkalmazhatók volnának».

A múlt nevelési rendszerei elavultak. Ezen tény oly szembeszökő, hogy sem bizonyításra, sem megvilágításra nem szorul. Azon rendszerek csak helyhez és időhöz kötöttek voltak, tehát állandóságra nem számíthattak. A régi nevelésnek nem volt helye azon fontos munkakörökben, a melyek az újnak különös dicsőségére válnak. A kiseddőzés, a kézügyességi és művészeti képzés, a műtani oktatás, ügyviteli nevelés, tapasztalati lélektan, új szerzemények a nevelő világ számára.

A modern tudomány már magában egészen új világ, mely a még élő emberek emlékezetének határain belől állt elő. A tudomány minden régi ágában az ismeretek csodálatosan terebélyesekké lettek. Ma már szélesebb a nyelv és irodalom, bővebb a természettudomány, nagyobb a politikai és társadalmi tudomány, az erkölcsi és értelmi tudomány, a műszaki és szerkesztő tudomány és terjedelmesebbek az ismeretek más fontos ágai: mintsem hogy az iskolai évek alatt elsajátíthatók lennének.

Mit tegyünk már, hogy ezen áradatnak megfeleljünk?

A tömés kegyetlenségét már megkísérelték és elhagyták, mint egészen hasznavehetetlen legrosszabbat. A kiválasztás szabadságát bővítették és szűkítették, teljesen kielégítő siker nélkül. A nehézség azonban nemcsak megmarad, hanem nő is. Nem felelhetünk meg annak az ismeretek elnyomásával; erre a módok kiszélesítésével és a nevelési rendszerek javításával kell törekednünk. A régi tanpálya röpirat volt, az új-kötet, a mely évről-évre terjedelmesebbé válik.

Míg a tudós világ a nevelői feladatokat fontolgatja és azok megoldására módokat keres, egy új és hatalmas befolyás lép fel a színtéren és figyelembevételét kér. Ez az új kor szelleme, mely nemzetközi testvériességet és közreműködést kér a polgárisult élet minden körében. A tanulás intézményei a legnagyobb készséggel feleltek ezen kérésre és az ahhozjárulás óhajának adtak kifejezést egész addig, a meddig a józan okok járnak elől. Kell, hogy az igazi és tartós nevelési rendszernek nemzeti és nemzetközi vonatkozásai ép úgy legyenek, mint helyiek.

Eljött az idő, mely elválasztja az általánost a különlegestől, mindeneknek kívánalmait a kevesek szükségleteitől és egy oly nevelési rendszert alkot, melyben ezen eltérések móltatást nyernek. A múlt nyolcz nap alatt tartott nevelésügyi congressusok programjai és a most következő az azt mutatják, hogy egy igazi nevelési rendszer elemei a végső intézkedésre várnak. Az új nevelés jellemző sajátosságai már némileg megállapítottak.

1. Míg a népiskolákban, a gyermekkert és a kézügyességi s művészi képzés első elemei a jövő műveltség számára az alapot kívánják megvetni, az oktatás, a legnagyobb rész számára, oly ismeretekre kíván határoltatni, a melyek az értelmes emberi viszonyok mellett, általánosan szükségesek. Egy szóval, az összes osztályok mindennapi szükségletei számára parancsolólag követelt oktatás a népiskolák főtárgya fog lenni.

2. A középiskolákban minden tudomány, művészet és hivatás léte és természetének ismeretei oly mértékben kívánnak nyújtatni, a mily mértékben szükségesek lehetnek arra, hogy a tanuló kiválaszsa azokat, melyekben a legnagyobb valószínűség szerint meg fogja találni megfelelő élet-munkáját. A tanulóknak tudnia kell, hogy van olyan tudomány, mint a vegytan, van olyan művészet, mint a mérnökség, azoknak álta-

lános célját és természetét, hogy az képesítse őt annak meghatározására, vajjon azok közül egyik vagy másiknak folytatása által, a valószínűség szerint, úgy magának, mint embertársainak, miként válik leginkább hasznavehetővé.

3. A magasabb tanintézetekben természetesen azon általános kiterjesztett műveltség, a szándékolt életfoglalkozás tekintetbe vételével választva, a tanulmány gondosan összeállított tanfolyamában nyújtandó; azon gondos és beható képzés és tanítás a tanulót ama foglalkozás kötelességeinek legmegfelelőbb végzésére fogja képesíteni.

4. A szak- és műipar-iskolákban, a választott hivatás, mint törvénykezési, orvosi, mérnöki, földművelési, vagy bármi más, különös kívánalmai és kötelességei számára, úgy elméleti, mint gyakorlati képzés kíván nyújtatni.

Ily módon biztosítható, észszerű rendben, azon általános ismeret, melylyel minden ország értelmiségének bírnia kell, az agynak az a gondolat tartalmi műveltsége és fegyelmezettsége, mely a kézműiparos begyakorolt keze ügyességének és szabatosságának megfelelő és azon sajátlagos és illő előkészültség, mely a szakhivatás sikeres folytatására megkívántatik.

Az idők azon jelei közül, melyek az újabb nevelést a régítől megkülönböztetik, legyen szabad némelyeket felemlítenem.

Mint a sorban és jelentőségben elsőt, a gyermekkertet említem fel, mely a jelen faj egész történetében először léptette életbe azon nagy eszmét, hogy az iskola-szoba tehető és teendő az öröm helyévé és hogy a tanulás szeretete annak céljainak lényeges.

Mindjárt e mellett hadd említssem fel a kéz idomítását annak végrehajtására, a minek felfogására és tervezésére a lélek tanított, hogy elháruljon ily módon azon «szenvelő gyámoltalanság», mely néha igen tanult embereknél található.

A lényeges haladás és más fontos jele a gyakorlati lélektan behozatalában rejlik, hogy az mind a tanítónak, mind a tanulóknak megadja a léleknek, annak alkotásának, tehetségeinek, tevékenységének azon ismeretét, mely nélkül komoly tévedések el nem kerülhetők.

Hasonlóképp fontos azon eszme, ma már teljesen elfogadva, hogy a gazdának, kézmű-iparosnak, kereskedőnek vagy bármely foglalkozású embernek, hivatására ép oly fokú alapos képzésre van szüksége, mint a hivatalnoki osztályoknak a magáéra. A modern tapasztalat bőségesen megmutatta, hogy a tudatlan illetéktelenségre hagyott, még annyira kiélt és értéktelen gazdaság is értelmes ügyesség és tudományos ismeret alkalmazásával, a melyet a tanulás magasabb intézetei közölnek, oly virágzásra hozható, mint a rózsáé.

Rendkívüli fontosságú és jelentőségű a kollégiumoknak és egye-

temeknek «egyetem-kiterjesztés» (University Extension) név alatt való új mozgalma, mely a néppel kíván szövetkezni. Ezen szövetkezés mind kettőre megbecsülhetetlen értékűnek fog bizonyulni.

Magasabb értelemben csak egy nevelés van, mely nevelésnek kell, hogy minden iskola és oktatás külön sajátlagos részét alkossa. Ha valaki nem lehet a philológiának vagy csillagászatnak vagy földtannak, építészetnek vagy mérnökségnek mestere, mindazonáltal meg kell azon jogának lennie, hogy mindegyikből tudjon eleget, a végből, hogy az azok vezetői által végzett munkálatokat gyönyörrel és haszonnal követhesse.

Az új nevelésben nélkülözni fogunk sok oly dolgot, melyet a régi-ben megszoktunk. Azok között lesz azon hihetetlen dőreség, mely az észbeli adomány természeti különbségeit iparkodik kiirtani és mindent az átlagos tökély holt színvonalára visszavinni.

Nem lesz meg a jutalmak és büntetések emberietlen rendszere, mely alatt a leghősiesebb erőfeszítés, a természeti fogyatkozások legyőzésére, megaláztatással büntettetik, míg a pusztta természeti adományok, azok használatának különös érdeme nélkül, feltűnően megjutalmaztatnak.

Az új nevelés élni fog, mivel szabatos és örök elveken fog nyugodni, mivel egy felvilágosodott közvélemény fogja támogatni, nemkülönben a világ világosan látó nézeteinek megállapodott nyilvános ellenőrzése. Ezen nyilvános ellenőrzés alapja azon igazság, hogy a nemzetek igazi gazdagsága azok embereiben rejlik; és hogy, már pusztta önérdékéből is, gondoskodniok kell mindegyik, még a legutolsó számára is, megfelelő nevelésről, hogy a lappangó szellem kifejlődésre sarkaltassék.

Az új nevelés, midőn az az egész világra ki fog terjeszkedni, fog annyit, ha nem többet, tenni, mint bármely más tényező az emberiség egyesülésének és békéjének előmozdítására. Mert mi nevelésen nem pusztán az értelem képzését értjük, mi a szívnek művelését és a kéznek idomítását is ide foglaljuk. A nevelésnek arany karikája nemcsak az irodalmat, a tudományt és művészetet foglalja össze, hanem az erény, erkölcs és vallás egész terjedt uradalmát is felöleli.

Záradékul azon legforróbb kívánságomnak adok kifejezést, hogy ezen nevelésügyi világcongressus minden munkakörében sikert arasson, egyúttal felette sajnálom, hogy az augusztus hó folyamán tartandó congressusok rendezése engem az ülések látogatásában gátolni fog, a melynek tárgyalásai iránt, mindazonáltal, a legnagyobb érdeklődéssel fogok viseltetni.

(L. A congressus naplója 17. l. — Procédings of the international Congress of Education.) Mondatott 1893 jul. 25-én.

Ford. Somogyi Géza.

† **Lévay Ferencz.** A közoktatási miniszterium egyik legbuzgóbb hivatalnoka hunyt el e hó 3-ikán: Lévay Ferencz min. osztálytanácsos. Régebben betegeskedett, de komolyabban másfél év óta. Lankadatlan hivatali és irodalmi munkásságának esett áldozatául. Született 1848. ápr. 25-ikén. Jogi tanfolyamot végzett majd középiskolai vizsgálatot tevén a szegedi reáliskolánál működött rendes tanárként; később 1884-ben Csongrád vármegye kir. tanfelügyelője lett. 1890-ben osztálytanácsossá neveztetett ki a kultuszminiszterium népnevelési szakosztályában. 1883-ban nagy érdemeket szerzett Szeged rekonstrukciója körül, a miért királyi elismerést is nyert. A tanügyi szakirodalomban igen tevékenyen működött. Nagy műve, melyet *dr. Morlin Emillel* és *Szuppán Vilmos-sal* együtt dolgozott: «A magyarországi népoktatásügy, kereskedelmi és ipari szakoktatás szervezete és közigazgatása» nagy szorgalommal összeállított s a szakembereknek nélkülözhetetlen nagy gyűjtemény, melynek eddig csak I. kötete (906 lap) jelent meg, de — mint halljuk — a II. kötet anyaga is össze van gyűjtve. Egyszerű szerény magatartása, szeretetreméltó modora miatt mindenki szerette az elköltözöttet, s halála széles körökben keltett részvétet. Temetésén megjelentek a közoktatási miniszterium tisztviselői, élükön *Wlassics* miniszterrel, továbbá *Csáky gr.* és *Eötvös Loránd* báró, *Szász Károly* ref. püspök, *Fehér Ipoly* pannonhalmi főapát, *Leövey Sándor* min. tanácsos, *Szalay Imre* muzeumi igazgató stb. Halálát özvegye és három árvája, Sárka, Margit és László gyászolja. Áldott legyen köztünk emléke!

— **Felolvasás a közegészségi egyesületben.** *Maurer János* nagyszámu előkelő közönség előtt tartott felolvasást. Az elnöki széket *Leövey* min. tanácsos foglalta el.

Részben követve *dr. Ottó* multkori felolvasásának eszmemenetét, *Maurer* kifejti, hogy a német tornarendszer nem hogy elzárkóznék a játékok és kirándulások elől, de ezekben lényeges kiegészítő részeket lát, velök a tornairodalom már régen és bőven foglalkozik. Ha eddigelé a torna-oktatásnak nem volt kielégítő eredménye, úgy ez azért van, mert a rendszert csak elnyomorítva alkalmazták, nem adtak kellő időt s nem kellő helyet. Ezután áttér a testgyakorlatok anyagára. Itt részben polemizálva a testi nevelés barátjai, de nem egyúttal szakférfaik részéről hirdetett téves tanokkal, kimutatja a torna-rendgyakorlatok előnyét (a testi nevelés szempontjából) a katonaiak fölött, bizonyítja a szabadgyakorlatok és szertornázás kiváló becsét. Kifejti, hogy a gyakorlatanyag leg részletesebb megállapítása, utasítás revízió formájában káros, mert a sablonszerűség előmozdítója, de jó tanerő-képzés mellett fölösleges is. Kívánja, hogy a középiskoláknak három torna-óra és legalább egy délután játékokra adassék. A torna-órák délelőtt az értelmi tantárgyak

órái között foglaljanak helyet. Időközönkénti kirándulások és téli korszolyászás vétessenek fel a testnevelési rendszerbe. Áttérvén a tornatanárképzésre, erre vonatkozólag a «Nemzeti Tornaegylet» ily tárgyú beadványának állaspontjára helyezkedik. T. i. a képzés két évre kiterjesztendő, az e pályára is készülő tanárjelöltek részéről az egyetemi utolsó két évben veendő igénybe. Az első év a gyakorlati, a második az elméleti képzésnek és tanításra való képesítésre szentelendő. A képzés továbbra is a «Nemzeti Tornaegylet»-ben történjék, mivel ott a legkedvezőbb körülmények között történhetik. A kormány e tanfolyam fölött gyakorolt ellenőrzési jogát kibővítheti. Végül elsőrangú teendőnek tartja az ügy érdekében a tornatanítókról való méltányos gondoskodást.

A felolvasáshoz élénk vita is fűződött.

— Egy kis nyelvörködés. Újabban sokat hallunk és olvasunk az iskolák *túlzsufoltságáról*. Mire való ez a *túlzás*? Hiszen a *zsufoltság* épen a *túltság telíséget* jelenti a magyarban. Elég baj, ha iskoláink *zsufoltak*, a németes összetételű *túlzsufoltság*, legalább is: hyperbole. Helytelen összetétel különben a *túlterhelés* is (Überbürdung). Nem elég volna a tanulók *megerőltetéséről*, *megerőltetéséről* beszélni?

— A Magyarországi tanítók országos bizottsága husvétheti gyűlése igen szép számu jelenlevők részvételével folyt le. Dr. Gööz József alelnök előlülése mellett. Az elnök bemutatta azon 9 memorandum és kérvény szövegét, melyet a nyári gyűlés óta Somlyay J. benyújtott a kultuszminiszternek. Ezután Péterfy S. fejtegette, mi módon ülje meg a gyermekserég a millenniumot. A nyári nagygyűlés Aradon fog tartatni. Hálás köszönettel vették tudomásul, hogy a közökt. miniszter úr 1000 frtot utalványozott az egyesületek történetének megírása czéljából. A megírással Peres Sándor bízott meg. A minisztert táviratilag üdvözlötték.

— A II. orsz. és egyetemes tanügyi kongresszus szervező bizottságának ülése rendkívül népes volt. Összesen 237 tanügyi ember jelent meg. Nagy László titkári jelentése után elfogadták a kongresszus szervezetére vonatkozó indítványt. Kiküldték a rendező bizottságot, melynek elnöke Heinrich Gusztáv dr., alelnökei Höfer Károly, Lakits Vendel, Névny László; főtitkára Nagy László, titkárai: Beke Manó dr. és Kovács János dr., jegyzői Böngérfi János és Hortobágyi Antal, pénztárnoka Mauritz Rezső, ellenőre dr. Gyulay Béla, a közlöny szerkesztője pedig dr. Szigetváry István lettek. A rendező-bizottság állandó irodát tart fenn és Értesítőt ad ki. Dr. Beke Manó igen érdekes felolvasásban ismertette; mik lehetnének a kongresszus tárgyai.

— **Apró tanügyi hírek.** A *Comenius-Gesellschaft* választmányára f. é. ápr. 7. Berlinben tartott ülésén megelegetéssel vette tudomásul a tagok folytonos gyarapodását és elhatározta, hogy Comenius bölcsészeti műveit egy új összeskiadásban ismét sajtó alá rendezi. A porosz közoktatásügyi miniszter elrendelte, hogy a *„Jahrbuch für Jugend- und Volksspiele“* f. évi negyedik évfolyama, mint az előbbieket, ajándékként a középiskolák és a tanítóképző-intézetek könyvtáraiba bekebeleztesse.

— **Magyar tanügyi napilap.** Joggal nevezhetnők így a *Magyar Ujság*-ot, mely néhány hónap óta, úgyszólván naponként közöl kisebb-nagyobb terjedelmű cikkeket az egyetemes tanügy köréből s ennek révén politikai napilapjaink között valóságos specialitássá nőtte ki magát. Kellemes váltakozásban és, a mi különösen kiemelendő, független irányban és az író egyéniségének teljes épségben tartásával, olvastunk e lapban talpraesett és figyelemreméltó cikkeket kezdve a kisdédóvástól egészen a felső oktatásig. Minthogy terünk nem engedi meg, hogy e cikkeknek, melyek összességükben már jókora füzetet alkotnának, csak czimeit is felsoroljuk, néhány író és tétel felsorolására szorítkoznunk. Kisdédóvók és árvaházak: Péterfy S., Nagy K., Peres S., Somlyai J. stb. Elemi és polgári iskolák, tanfelügyelet: Berez Gy., Dengi J., Gőző J., Lakits V., Schön J., Sretvizer L., Virava J. stb. Tanítóképzés: Nagy L. Középoktatás, tanárképzés: Kaposy L., Kemény F., Koltai V., Spitzó L., Ujváry B. Felső oktatás: Bozóky Al., Herczegh M., Kmetty K. Testnevelés: Szedlacsek L. stb.

— **Szünidei tanfolyamok külföldön.** Ilyenek Németországban évenként a legkülönbözőbb szakok részére rendeztetnek és a szakértők tanúsága szerint, a tanítók és tanulók buzgósága folytán, nagyban előmozdították a tanintézetekben elért eredményeket. A múlt hónapban (ápr.) kezdődtek meg ismét Berlinben a középiskolai tanárok részére rendezett archæologikus és természettudományi tanfolyamok, melyeket a tanügyi kormány azért léptetett életbe, hogy a tanárok az új tantervekben kitűzött czélokot teljes mértékben megvalósíthassák és kiváló tudósok vezetése alatt e tudományágak újabb vívmányaiival is megismerkedhessenek. Hasonló tanfolyamokat tartanak évente az archæológiából Bonn-Trierben, a természettudományokból és a földtanból Göttingában. Végre megemlíjtük (s ez nálunk is elkelne), hogy tavaly óta Berlinben és a majnai Frankfurtban évente *francia* pót-tanfolyamok is rendeztetnek, a melyek főleg a helyes kiejtésre és a nyelv gyakorlati elsajátítására helyeznek súlyt.

kf.

— A német torna ártalmas! Az u. n. német tornarendszer ellen, mely főleg a szertornázást (korlát, gyűrűhinta, nyújtó) foglalja magában, az utóbbi években nem egy illetékes hang hallatszott. A physiologusok immár nyíltan megvallják, hogy mindazon gyakorlatok, melyeknél az alsó végtagok a földet elhagyják és a test egész súlya a karokra nehezedik, elítélendő, mert a karizmok egyoldalú kifejesztését és a szív, tüdő, alsó test és alsó végtagok elhanyagolását eredményezik. Így vélekedett már Spencer; 1890-ben a francziák kiküszöbölték a korlátot; Olaszországban ujabban szintén hitelt vesztett a jó ideig egyedül üdvözítőnek hitt német rendszer. Szóval nálunk és egyebütt mind nagyobb befolyást és értéket tulajdonítanak a tornajátékoknak, melyeknek fontosságát v. Goszler porosz közoktatásügyi miniszter már 1882-ben hangsúlyozta. E mellett mind általánosabbá válik azon törekvés, hogy a testi nevelés dolgában leghivatottabb tényezők: iskola, hadsereg és egészségügy az egy közös célra való tekintettel egyöntetűen járjanak el.

Érdekes, hogy Németországon keresztül (l. a müncheni *Allgemeine Zeitung* f. é. ápr. 17. számának mellékletét) nyerünk tudomást a német tornarendszer ellen irányuló legújabb irodalmi jelenségről. Ez *Mosso* Angelonak, a turini egyetemen a physiologia tanárának, több elismert szakmunka írójának, német fordításban is megjelent irata «Az ifjuság testi neveléséről» (Hamburg, Vosz 1894). *Mosso* alapos kifogásokat támaszt a német torna ellen, s helyébe ajánlja azon játékokat, melyeket az olasz városokban már a 15. században, majd később is más néven, Angliában gyakoroltak. Közli azon tapasztalatokat, melyeket mint katonarvos szerzett, úgyszintén a physiológiára alapított megfigyeléseit különböző országokból. Könyvének végeredményeit a következő szavakba foglalja össze: «A német torna főleg két oknak köszönheti széles elterjedését és népszerűségét: először is azt hitték, hogy tudományos alapon nyugszik, majd hogy a katonára előnyös, ha tornázni tud. Ámde a kritikát egyik sem állja ki. Az utóbbi évekig nevelők és physiologusok beérték annak kijelentésével, hogy a német torna céltalan és unalmas, ma már azt is hangoztatják, hogy ártalmas. És ezen ítélet jogosult, mert a karok túlságos kifejesztése az alsó végtagok rovására történik. A szertornázás az ifjakat a karizmoknak oly maximális összehuzódására kényszeríti, mely határozottan káros; másrészt a túlzott erőmegfeszítés következtében e gyakorlatokat félbe kell szakítani, még mielőtt a kimerülés jótékony érzése beállana. A menetelésnek és a kitartó futásnak physiologiai és katonai szempontból jóval nagyobb értékük van, mint a többi testgyakorlatoknak, mert általuk sokkal számosabb izomcsoportok hozatnak mozgásba!

Részünkről ugyan tudomást veszünk ezen legújabb nézetről és irányzatról, nem akarjuk mondani: divatról, de el nem hallgathatjuk,

hogy benne szintén bizonyos egyoldalúság rejlik. Avagy itt nem érvényesülhetne azon egyetemes tapasztalat, hogy a helyes út a szélsőségek józan egyesítésében rejlik? Bizonyára! S azért azt hiszem, hogy a menetelés, futás és testedző tornajátékok mellett, a szertornázás mértékletes és arányos gyakorlása is csak jó hatással lehet. *kf.*

— Szünidei tanfolyamok Jenában. Mint már több év óta, az idén is rendeznek Jenában szünidei tanfolyamokat, melyek különösen középiskolai és tanítóképzőintézeti tanároknak, de elemi iskolai tanítóknak is vannak szánva. A tanfolyamokat rendező bizottság (melynek élén Rein és Detmer jenai egyetemi tanárok állanak) «Ferienkurse in Jena» czímen nemrég adta ki az ezidén augusztus hóban tartandó tanfolyamokról szóló programmot. Mint belőle kitűnik, ez előadások három csoportra oszlanak: egy *természettudományira*, egy *hygienát, psychológiát és pædagogiót* felölelő osztályra, és egy *nyelv-irodalmi és történelmi* osztályra. Mindegyikben egyformán résztvehetnek németországi és nem németországi hallgatók is, sőt a német nyelvi cursusok egy része (az elemi tanfolyam) egyenesen csak *nem németországiaknak* szól. A haladotabbak számára való német irodalmi cursus különösen Goethe, Schiller és Luther életéhez és műveihez fűződik, és kiterjed Jenán kívül a szomszéd Weimar és a Wartburgba való kirándulásokra is. A cursusok díjai: 5 márka beiratási díj és a természettudományi és a hygienai-pædagogiai csoport egy-egy (12 órára terjedő) előadássorozataért 12 márka, egy irodalmi cursusért (18 óra és 6 kirándulás) 18 márka. Magyar tanárok vagy tanítók, kik e tanfolyamokat esetleg hallgatni kívánják, jól teszik, ha *dr. Kármán Mór tanárnál* (Budapest, Kerepesi-út 49.) jelentkeznek. A cursusokat, különösen psychologiai-pædagogiai és irodalmi részüket melegen ajánlhatjuk e lapok olvasóinak figyelmébe. Azt mondanunk sem kell, hogy a német cultura iránt érdeklődők erre nézve classikusabb földön nem járhatnak, mint Jenában, Weimarban és a Wartburgban. A ki pedig mint pædagogus a mai herbartistákkal közelebből szeretne megismerkedni, annak is alig kínálkozik erre jobb alkalom, mintha Reint, a németországi herbartista pædagogia ma legelőkelőbb képviselőjét (Turkon Ziller tanítványát és Karl Volkmar Stoy utódját az egyetemi tanszéken) hallgatja. A szép Thüringiát mint kellemes nyaralóvidéket dicsérni pedig szintén felesleges.

— Az olympiai játékok ügyének jelen állapota. Ezen hosszasan húzódo ügyben hiteles forrásból a következőket jelenthetjük. Az olympiai játékokat előkészítő nemzetközi bizottság magyarországi képviselője, *Kemény Ferencz* igazgató, még a múlt év december havában terjedelmes felterjesztést intézett az akkori miniszterhez, br. Eötvöshez, mely-

ben az ügyre vonatkozó több rendbeli javaslat mellett azt is indítványozta, hogy a közoktatási kormány közbenjárásával az olympiai játékoknak eredetileg Athénbe tervezett első megújítása a millénniumi kiállítással kapcsolatban nálunk Budapesten volna megtartható. A jelenlegi közoktatási miniszter ezen indítványt több okból nem találta elfogadhatónak, sőt azt is, hogy Magyarország részvétele ezen ünnepélyeken hivatalos intézkedéssel biztosítható-e, a verseny helyének, idejének és programjának bejelentése után fogja csak utólagosan eldönteni.

Ennek következtében Kemény már is felterjesztette az immár véglegesen megállapított s Athénben 1896. április 5—15-ig György görög kir. herceg védnöksége alatt tartandó versenyek programját; egyuttal, tekintettel az ügy előrehaladt voltára sürgősen kéri meg az *Országos Előkészítő Bizottság* megalakítását és kéri a minisztert, hogy a kiküldendő bajnokok segélyezésére a jövő évi költségvetésbe megfelelő összeget illeszsen be.

Részünkről erősen hiszszük, hogy a miniszter úr, ki nagynevű elődjének mintájára oly nagy súlyt helyez a testi nevelésre, mihamarabb meg fogja találni a helyes módot és a szükséges eszközöket arra, hogy hazánk e fényesnek ígérkező nemzetközi bajnokversenyeken minél méltóbban legyen képviselve. A ki azonban még most is kételkednék ezen nemes vállalat reális és szolid voltában, azt csupán azon egy adattal akarjuk megvigasztalni, hogy a francia előkészítő bizottság tiszteletbeli elnökségét maga a köztársaság elnöke vállalta el.

Itt emlékezünk meg a nemzetközi bizottság *«Bulletin»*-jének legújabb (4.) számáról is, mely ép oly érdekes mint aktuális tartalommal a napokban jelent meg. Az athéni program részleges módosításán kívül, e számban találjuk a hellén helyi bizottság részletes szervezetét és tagjainak névsorát, úgyszintén e bizottság elnökének, György trónörökösnek, az alakuló gyűlésen mondott igen szép beszédét egész terjedelmében; végre azon Felhívás szövegét, melyet e bizottság kibocsátott, hogy megteremtse azon tőkealapot, melyből az ünnepélyek nem csekély költségei fedezhetők legyenek. E Felhívás máris fényes eredményeket értelt, a mennyiben a jegyzett járulékoktól eltekintve, már eddig is készpénzben 150.000 drachma (vagy 60,000 frt) folyt be. Ezen felül egy Avérof nevű lelkes görög egymaga kerak fél millió drachmát ajándékozott a versenyek színhelyének, a Stadionnak, helyreállítására s ezzel, úgyszólván örök időkre, irigylendő emléket állított magának.

Szóval teljesen bizonyos az, hogy az olympiai versenyek a jövő évben Athénben megtartatnak; ellenben még egyáltalában nem bizonyos az, vajjon Magyarország ott képviselve lesz-e? De ez is nemsokára megválik.

— Az iskolák egészségügye képezi tárgyát az osztrák közoktatási miniszter f. é. márcz. 12-én 27,638/94. sz. a. k. terjedelmes rendeletének, melyet most, midőn a testi nevelés és a tantervek egyszerűsítésének korát éljük, nem ajánlhatunk eléggé az illetékes körök figyelmébe.* E rendelet egyenes köteleességévé teszi a tanároknak az iskolai egészségügy tanulmányozását és az igazgatóságoknak a következő szempontokat ajánlja állandó éber figyelmükbe: 1. A tantermek megvilágítása és 2. hőmérséke, 3. a helyiségek levegője és szellőztetése, 4. a tanulók ülése a padokban, 5. az iskolaépület tisztasága, 6. a tanulók hallásának és látásának folytonos ellenőrzése, 7. üdítő változatosság a tanulók foglalkozásában, kapcsolatban a túlterhelés kiküszöbölésével, 8. új iskolák építésénél a felügyelő bizottságba egy egészségügyileg képzett orvos is beválasztandó.

kf.

BEKÜLDÖTT MŰVEK.

Verne Gyula összes munkáiból megkaptuk a 6. és 7. füzetet; a *Rajtelmes sziget* folytatódik bennök, *Szász Károly* fordításában, sikerült illusztrációkkal. Egy füzet ára 20 kr. Kiadja a Franklin-Társulat.

Euripides: Iphigenia Taurisban. Fordította s magyarázta *Kempf József.* Budapest, 1895. Jeles írók isk. tára XLIX. (Franklin.) Ára 50. kr.

Szerkesztéstan. A Stilisztika második része. Középiscolák számára összeállította *Szántó Kálmán.* Budapest, 1895. (Franklin.) Ára 1 frt 20 kr.

Stilisztika. Középiscolák IV. osztálya számára szerkesztette *Négyesy László.* Budapest, 1895. (Lampel).

Magyar Olvasókönyv. Szerkesztette dr. *Bádicz Ferencz.* I. kötet. Budapest, 1895. (Lampel).

Népiscolai alapismeretek. I. rész. Földrajz, II. Történet, III. Természetrjz. Irta *Csizmadia J. Gyula.* Pozsony, 1895. (Stampfel.) A három rész ára 30 kr.

A Zrínyiász. Irta *Thury József.* Budapest, 1894.

A Magyar Mese- és Mondavilágnak, Benedek Elek nagy mesekönyvének a második kötetéből a közoktatási miniszterium, ép úgy, mint annak idején az első kötetből 200 példányt vett meg az állami iskolákban való kiosztás végett. Egyben a miniszter úgy nemzeti, mint pädagogiai szempontból különösen kiemelve e könyv értékét, az összes iskoláknak melegen ajánlotta. Az egyelőre öt kötetre tervezett millennáris vállalatnak pár hét múlva megjelenik már a harmadik kötete is. Most kaptuk a 25—28. füzetet, s így a harmadik kötetből még csak két füzet hiányzik. Egy-egy füzet

* Értesülésünk szerint a bécsi *Zeitschrift für das Realschulwesen* f. májusi számában is meg fog jelenni.